

Panelbyte Valla tingshus 2015

Text och foto av:
Björn Frodin, Timmerbjörn

Datum:
2015-08-06

Husets bakgrund:

Tingshuset ägs av Töreboda kommun och förvaltas av MTG tekniska förvaltningen. Byggnaden är klassad som byggnadsminne sedan 1979. Byggnadens bottenvåning är av spritputsad och vitkalkad sten byggd 1760. Första våningen byggdes av timmer 1816. Underlagstaket är ett faltak, som delvis är original från 1816.

Tidigare kända renoveringar:

Första våningen är klädd med en rödfärgad ramsågad/cirkelsågad panel, tjocklek ca 15 mm. Mellan timmerväggen och panelen finns en isolermatta av mineralull med tjocklek ca 35 mm. Troligt är att isoleringen och panelen monterades på 1940-talet.

Renovering av södra takfallet genomfördes i början på 1980-talet. Ny masonit och läkt spikades ovanpå det gamla faltaket. Enkupigt lertegel tillverkat i Tyskland lades ovanpå läkten. Troligtvis byttes även vindskivor, vattbrädor och fotbrädor vid denna renoveringen.

Norra takfallet renoverades 2014. Teglet plockades då ner och underlagstaket lagades på några ställen där vatten läckt in på grund av trasiga pannor. Ny strö- och bärläkt monterades innan teglet lades tillbaka. Skorstenstopparna lagades samtidigt med kalkbruk.

Syftet med panelbytet:

Panelen var bitvis mycket hårt sliten av väder och vind, främst på den södra långsidan. Bitvis var tilläggsisoleringen synlig utifrån genom sprickor och lossade panelbitar. Beslut togs att byta panelen på den södra sidan. På tingshusets vind hittades en gammal falsad panelbit. Denna bit fick vara mallen för den nya panelen som skulle tillverkas.

Aktörer:

Beställare:

Helena Granath, Arkitekturum (på uppdrag av Töreboda kommun)

Antikvarie:

Thomas Carlquist, Västergötlands museum

Entreprenörer:

Björn Frodin, timmerman, Timmerbjörn

Jörgen Rånge, timmerman, Knapegården Bygg & Hantverk

Tidsperiod:

maj- juni 2015

HANTVERKARENS DOKUMENTATION

Nedan beskrivs skador och iakttagelser som har upptäckts på södra långsidan.

Synliga skador:

Skada 1 är en rötskada högst uppe till vänster. Orsak till skadan är trasiga pannor. Skadan är gammal och fanns redan innan den senaste takrenoveringen av södra takfallet.

Skada 1

Skada 2

Skada 2 är mellan det vänstra och mittre fönstret. Liksom skada 1 har denna rötskada orsakats av läckage på grund av trasiga pannor. Skadan är gammal och fanns redan innan den senaste takrenoveringen av södra takfallet.

Iakttagelser:

När den gamla panelen och tilläggsisoleringen tagits bort syntes rester av lerputs på stockarna. Likaså hade alla stockarna inhugg. Detta putssätt är mer vanligt på innerväggar i timmerhus. Troligtvis har denna puts tagits bort ganska tidigt och ersatts av panel.

Notera knuttypen vid iakttagelse 1. Slätknut med hak, eller knäppe.

Iakttagelse 1
Slätknut med hak

Åtgärder vid skador:

Skada 1:

Skada 1 lagades enbart med trä.

Skada 2:

Skada 2 lagades med både lerputs och trä.

Lerputsen består av lera från Horn, putssand, vatten och lite hackad kornhalm.

Skada 2

Tillverkning och montering av ny panel:

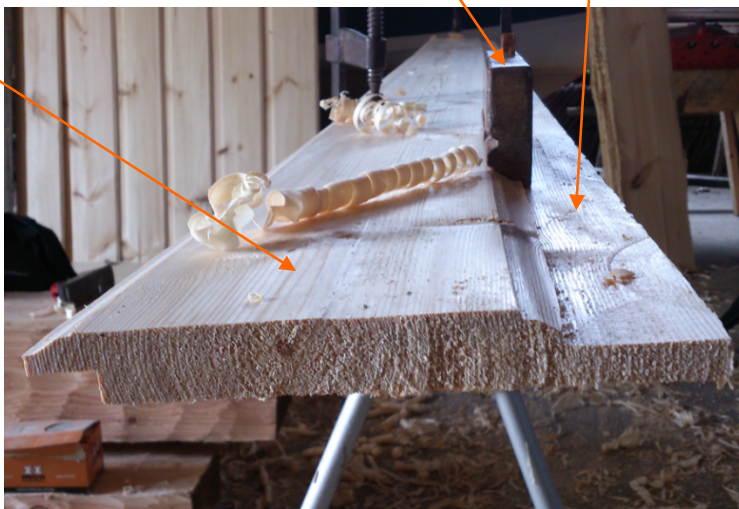
På tingshusets vind hittades en gammal profilerad och rödfärgad bräda. Troligtvis har denna tidigare suttit på tingshuset. Denna användes som förlaga när den nya tillverkades.

Okantat en tums furuvirke användes som utgångsmaterial. Brädorna kantades i olika bredder beroende på utgångsmaterialet (ej kilsågade). Utsidan oxhyvlades och falsen frästes. Profilen hyvlades slutligen för hand på två ställen per bräda.

Oxhyvlad yta

Profilhyvel

Fals

Utanpå timmret spikades tjärpapp. Ingen ny isolering monterades mellan timmerstommen och panelen. För att rikta upp väggen innan montering av panelen spikades tunn spikläkt på timret. Klippspik användes för att fästa panelen.

Nya knutbrädor och foder till fönsterna tillverkades och monterades.

Ny droppbäda monterades längst ned på panelen.

Panelen målades en gång med Falu rödfärg ljusröd och en gång med Falu rödfärg röd.

Knutar och foder målades med bruten vit linoljefärg.

Fönsterbågarna renoverades och målades samtidigt av MijaMaria Målare.

Spikläkt

Tjärpapp

Droppbräda

Slutresultat:

Tingshuset med ny panel på södra långsidan.

Nya foder runt fönster.